

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ มีหน้าที่สำคัญในการให้กำเนิด เลี้ยงดู ขัดเกลา อบรมสมาชิก(socialization) ให้สามารถจะดำรงชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ตามที่สังคม คาดหวังไว้ได้อย่างเหมาะสม หากครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวและรวมไปถึงสังคมส่วนรวมด้วยเช่นกัน เนื่องจากครอบครัวมีหน้าที่ในการ ปลูกฝังวัฒนธรรม ทักษะคติ ความเชื่อให้กับสมาชิกที่แตกต่างกันในแต่ละสังคม และในบางกรณี วัฒนธรรม ทักษะคตินั้น อาจกลายเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงทางด้านองค์ประกอบประชากรได้ นับตั้งแต่การเกิด การตาย การสมรส การย้ายถิ่น และครอบครัวเป็นหน่วยแรกทางสังคมที่ทำ หน้าที่สำคัญในการสร้างประชากรที่มีคุณภาพของสังคมโดยรวม

แต่ในปัจจุบัน ผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งมีความเป็น พลวัตตลอดเวลาทำให้ครอบครัวประสบปัญหาในด้านต่างๆ ที่ทำลายความสัมพันธ์ ความเข้าใจ และ การทำหน้าที่ของครอบครัว ซึ่งเห็นได้จากสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นใน ปัจจุบัน และโดยส่วนใหญ่พบว่าผู้หญิงหรือเด็กเป็นผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว

ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยในทุกสังคม ไม่จำกัดชนชั้น การศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจ และ วัฒนธรรม ต่างก็มีโอกาสได้รับความรุนแรง แต่ความรุนแรงในครอบครัวนั้นมีรูปแบบที่แตกต่าง จากความรุนแรงแบบอื่นๆ เนื่องจากเป็นการกระทำอันเกิดจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและ ผูกพันกัน แม้ว่าการอยู่ร่วมกันในลักษณะคนในครอบครัวสามารถก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ แต่การ แก้ไขนั้นสามารถทำได้หลายวิธี การใช้ความรุนแรงแก้ไขความขัดแย้งนั้นเป็นกระบวนการที่ส่งผล ให้ผู้ถูกกระทำถูกล่วงละเมิดในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับจิตใจ จิตวิญญาณ ความรู้สึก และ ร่างกาย ในแต่ละกรณีมีระดับต่างๆ กันไปตามความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณีและแนวคิดที่มีต่อ สตรีของสังคมนั้นๆ และมีแนวโน้ม ที่จะเกิดซ้ำและรุนแรงขึ้นหากไม่มีการแก้ไขอย่างถูกต้อง (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2546)

ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกที่ได้รวบรวมจากหลายประเทศเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงต่อคู่ครอง คนรัก พบว่าในช่วงชีวิตของผู้หญิงในประเทศที่ทำการสำรวจต่างก็เคยถูกทำร้าย ทางร่างกายจากคู่ครอง โดยพบว่าภรรยาถูกสามีทำร้ายร่างกายเกิดขึ้นตั้งแต่ร้อยละ 10 ถึงมากกว่า ร้อยละ 50 และสตรีกว่าร้อยละ 60 ถูกกระทำมากกว่า 1 ครั้งในช่วงชีวิตที่ผ่านมา (Population Reports, 1999 : 4-5) และจากการสำรวจข้อมูลระดับชาติของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอียิปต์ในช่วง ปี ค.ศ.1995 – 1996 พบว่ามีผู้หญิงร้อยละ 22 และร้อยละ 47 เคยถูกสามีหรือคู่ ทำร้าย ทุบตีในช่วงชีวิต

ที่ผ่านมา นอกจากนี้ประเทศออสเตรเลียที่ได้ทำการสำรวจระดับชาติในปี 1996 พบว่าผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจากสามี คู่รัก ส่วนใหญ่มีแนวโน้มจะไม่แจ้งความ โดยร้อยละ 42 เห็นว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว เป็นเรื่องส่วนตัวที่ต้องแก้ไขเอง และร้อยละ 27 เห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่ร้ายแรงเกิดขึ้นได้เป็นปกติ (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุลและคณะ 2546 : 4)

ในประเทศไทย สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้หญิงซึ่งเป็นคู่ครองหรือคนรักที่ตกอยู่ในฐานะผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ผลจากการสำรวจระดับประเทศล่าสุดเรื่องความรุนแรงในชีวิตคู่ ปีพ.ศ. 2546 โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สัมภาษณ์ผู้หญิงอายุ 15 – 49 ปี ในกรุงเทพฯ และจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าสตรีเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 41) ในกรุงเทพมหานคร และร้อยละ 47 ในจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือเคยถูกสามีหรือคนรักทำร้ายร่างกายและหรือทำร้ายทางเพศ (กฤตยา อาชวนิจกุล 2547 : 93)

ในปี พ.ศ.2549 จากข้อมูลโรงพยาบาลจำนวน 91 แห่งทั่วประเทศในสังกัดกรมอนามัย กรมการแพทย์ กระทรวงกลาโหมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่ามีผู้หญิงและเด็กมารับบริการเนื่องจากถูกกระทำความรุนแรงจำนวน 14,382 ราย เป็นกลุ่มอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 18 ปี จำนวน 7,164 ราย และเป็นผู้หญิงอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 7,214 ราย จำแนกตามผู้กระทำได้ดังนี้

ตารางที่ 1 อัตราร้อยละผู้หญิงและเด็กมารับบริการเนื่องจากถูกกระทำความรุนแรงจำแนกตามผู้กระทำ

ผู้กระทำ	จำนวน	ร้อยละ
แฟน/เพื่อนผู้ใกล้ชิด/คนรู้จัก	5,111	35.33
สามี	3,778	26.26
สมาชิกในครอบครัว/ญาติ	2,053	14.27
พ่อแม่	475	3.30
พ่อเลี้ยง/แม่เลี้ยง	303	2.11
อื่นๆ (ครู พระ นายจ้าง)	2,168	15.01
คนร้าย	494	3.43
รวม	14,382	100.0

ที่มา : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 2550 : 40

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่เสนอโดยสื่อมวลชน โดยมูลนิธิเพื่อนหญิงได้รวบรวมเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา จากหนังสือพิมพ์ 5 ฉบับ ระหว่างเดือนมกราคม – กันยายน 2546 พบว่ามีกรณีสามีทำร้ายภรรยาจนถึงแก่ชีวิตถึง 30 กรณี ภรรยาปกป้องตัวเองจนเป็นสาเหตุที่ทำให้สามีเสียชีวิต 19 กรณี และภรรยาฆ่าตัวตายเพราะทนความรุนแรงไม่ไหว 9 กรณี โดยรูปแบบความ

รุนแรงมีตั้งแต่การทุบตี กักขัง ข่มขืน การใช้อาวุธปืนยิงข่มขู่ ไปจนถึงการละเลยไม่รับผิดชอบ ทอดทิ้งภรรยา รวมทั้งการมีภรรยาหลายคน (วิลาลีนี พิพิชกุล 2546)

ข้อมูลที่รวบรวมทั้งจากต่างประเทศและในสังคมไทย แสดงให้เห็นถึงปัญหาความรุนแรงที่ผู้หญิงถูกระทำจากบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะจากผู้เป็นสามีหรือคนรัก มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยพบเห็นได้จากการนำเสนอของสื่อต่างๆ ในขณะที่เดียวกันยังเชื่อกันว่ามีความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงในครอบครัวเกิดขึ้นอีกมากมายแต่ไม่ได้ถูกนำเสนอ ทำให้สังคมไม่อาจตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน ข้อมูลเกี่ยวกับการทำร้ายกันในครอบครัวของประเทศไทย หรือแม้แต่ในต่างประเทศซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ยังเป็นข้อมูลที่หาได้ยาก ทำให้ข้อมูลที่ปรากฏส่วนใหญ่อาจไม่ได้สะท้อนภาพความเป็นจริงของความรุนแรงที่เกิดขึ้น (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ 2546 : 12)

ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน คือประการแรกเกิดจากความคิดว่าความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อน เนื่องจากผู้ทำร้ายส่วนใหญ่เป็นคนรักหรือสามีซึ่งยังคงต้องใช้ชีวิตร่วมกัน และสังคมส่วนใหญ่รวมถึงสังคมไทยยังมองว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่น่าอายและเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นความลับของครอบครัวที่ไม่สมควรนำไปเปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้หรือเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ผู้ถูกระทำไม่ยอมเปิดเผย ผลจากการที่ไม่มีการเปิดเผยปัญหาและปล่อยให้เรื่องเงียบไปภายในบ้าน ก็ยังเป็นการทำให้เกิดความรุนแรงมากขึ้นเพราะปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข ทำให้เกิดลักษณะวงจรความรุนแรง (cycle of violence) และอาจสิ้นสุดลงด้วยการบาดเจ็บพิการหรือเสียชีวิตของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งสร้างผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ประการที่สองคือ ความหมายและคำจำกัดความของความรุนแรงมีความแตกต่างกัน และมีการเสนอความหมายมากมายตามผู้ใช้งาน อีกทั้งยังพบว่าในประเทศไทย ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเรื่องความรุนแรงในครอบครัวอย่างแท้จริง มักจะเข้าใจจำกัดอยู่เฉพาะของการทำร้ายร่างกายที่เห็นหลักฐานร่องรอยของการกระทำเป็นส่วนใหญ่

ปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ที่มักเป็นผลพวงมาจากความไม่เสมอภาคทางเพศที่เกิดขึ้นนี้ เป็นปัญหาที่ทั่วโลกตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปัญหาคความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสตรีในทุกมิติ ไม่เฉพาะเพียงเรื่องของการทำร้ายร่างกายที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากปัญหานี้บั่นทอนความเข้มแข็งของสังคมหลายด้าน ทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของสตรีที่ในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งหากได้รับการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพแล้วก็จะกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญและจะช่วยในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยได้อย่างยิ่ง

การศึกษาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้นมีความซับซ้อน เพราะปัญหานี้นอกจากจะเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว พบว่ายังเกี่ยวข้องกับปัจจัยแวดล้อม บริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม

และการตีความหมายเกี่ยวกับความรุนแรง เพราะความรุนแรงแต่ละรูปแบบที่เกิดกับบางสังคมและกับบางคนหากเกิดกับอีกสังคมหรือกับอีกบุคคลก็อาจมองว่าไม่ใช่ความรุนแรง มีผลการศึกษาที่พบว่าผู้กระทำซึ่งเป็นฝ่ายชายนั้นส่วนใหญ่จะให้ความหมายของความรุนแรงจำกัดอยู่เฉพาะรูปแบบของการทำร้ายทางร่างกายเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงความรุนแรงด้านจิตใจ ในขณะที่ผู้หญิงเองก็ถูกสอนให้ยอมรับ และส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจไม่ถูกต้องในเรื่องความรุนแรงในครอบครัวตามความหมายที่เป็นสากล (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ 2547 : 44) การที่ผู้ประสบปัญหาส่วนใหญ่ รวมทั้งชุมชนไม่เข้าใจความหมายและขอบเขตของความรุนแรงในครอบครัวอย่างถ่องแท้ นั้นส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังนั้นหากสามารถทำให้คนในสังคมทั้งหญิงและชายเกิดการเรียนรู้และรับรู้ รวมทั้งเข้าใจถึงความหมายก็จะเป็นจุดหนึ่งในอันที่จะช่วยสร้างความเข้าใจและยอมรับบทบาททางเพศที่เปลี่ยนไปในสังคม ซึ่งจะช่วยลดปัญหาอันเนื่องมาจากความไม่เสมอภาคของหญิงชายในสังคมได้มากขึ้น

ความคิดเห็นของบุคคล หรือความคิดเห็นโดยรวมของสังคมนั้น มักเกี่ยวข้องกับและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคล เพราะมนุษย์มักจะเลือกทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าเหมาะสมกับความเชื่อ ค่านิยม และความคิดเห็นของตนเองและของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ในส่วนของแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าสำคัญเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่มีต่อผู้หญิง นั่นคือการสร้างความตระหนักต่อปัญหา และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม หากคนในสังคมมีความคิดเห็นและมีทัศนคติที่ไม่ยอมรับหรือไม่เห็นด้วยกับปรากฏการณ์ทางสังคมดังกล่าวแล้วก็ย่อมจะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในการป้องกันรักษาสิทธิให้กับผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการถูกระทำ และผู้ที่ถูกระทำรวมทั้งสังคมและชุมชนจะมีความเข้าใจว่าปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสตรีนั้น สังคมต้องร่วมกันรับผิดชอบและช่วยกันเฝ้าระวังปัญหาที่จะเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่มีต่อผู้หญิงซึ่งมีสถานะเป็นภรรยา เพื่อประเมินสถานการณ์ในปัจจุบันว่าประชากรกลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นรวมทั้งความเข้าใจต่อปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างไร และมีปัจจัยใดที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างกันในความคิดเห็นของประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ รวมทั้งการแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
- 3) เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด และปัจจัยใดมีอิทธิพลมากในอันดับรองลงมา
- 4) เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไปในอนาคต

1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎีในการศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความคิดเห็น (opinion) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง เรื่องหนึ่งหรือเหตุการณ์หนึ่ง แต่มีลักษณะที่ไม่ลึกซึ้ง โดยนักจิตวิทยาถือว่าความคิดเห็นนั้นเป็นความเชื่ออย่างอ่อนๆ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป (ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2529 : 416)

สุชา จันทรธรม (2524 : 80) อธิบายความหมายของความคิดเห็นว่ามีลักษณะคล้ายกับทัศนคติแต่ไม่ลึกซึ้งเท่า และถือว่าความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เป็นการแสดงออกทางความรู้สึกของบุคคลต่อบางสิ่งบางเรื่อง เป็นการอธิบายเหตุผลเฉพาะบุคคลโดยการใช้ปัญญา ความคิดประกอบและอาจไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไป ดังนั้นอาจเหมือนหรือต่างกับบุคคลอื่นๆ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 3) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกด้านทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ความคิดเห็นที่แสดงออกนั้น มักจะมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบซึ่งเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิริยาต่อสถานการณ์ภายนอกกว่าเอื้อต่อการแสดงออกอย่างไร เช่น หากมองว่าความคิดเห็นที่แสดงออกนั้น จะไม่มีผลกระทบทางลบต่อคนก็จะทำให้แสดงความคิดเห็นตรงกับความรู้สึกมากขึ้น

กิตติ สุทธิสัมพันธ์ (อ้างถึงในกนกวรรณ บุญอริยะ 2546 : 11) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วน สมบูรณ์ของอวัยวะต่างๆ และคุณภาพสมอง

1.2 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นและทำให้ บุคคลมีความรู้ต่างๆมากขึ้น และรวมถึงความสามารถในการใช้เหตุผลที่มากขึ้น

1.3 ความเชื่อ ค่านิยมและเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่างๆซึ่งเกิดจากการ เรียนรู้จากกลุ่มบุคคลในสังคม จากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

1.4 ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆซึ่งส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งที่ ทำให้บุคคลได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ

2.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากบุคคลเมื่ออยู่ในสังคมหรือกลุ่มใด ก็ย่อมต้องรับเอาความคิด ค่านิยม กฎเกณฑ์การปฏิบัติของกลุ่มหรือสังคมนั้น ทำให้บุคคลมีความคิดเห็นตามกลุ่มสังคม

2.3 ข้อเท็จจริงในเรื่องราวต่างๆ หรือสิ่งต่างๆ ที่บุคคลได้รับ ทั้งนี้เพราะ บุคคลย่อมได้รับข้อเท็จจริงต่างกันไปทำให้มีความคิดเห็นที่ต่างกัน

โดยสรุป ความคิดเห็น หมายถึง ทักษะหรือความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง เรื่องหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลง ตามสถานการณ์ สภาพแวดล้อมได้ โดยอาศัยความรู้พื้นฐาน ความเชื่อ ค่านิยมและประสบการณ์ ของบุคคล

1.3.2 ทฤษฎีระบบชายเป็นใหญ่ (The Patriarch Theory)

Vincent and Van Hasselt (1988 อ้างถึงในวันทนีย์ วาสิกะลินและสุนีย์ เหมาะประสิทธิ์ 2545 : 11) อธิบายว่าสังคมมีโครงสร้างที่ให้อำนาจสิทธิขาดในเพศชาย ให้สามารถเป็นผู้ชี้ขาด ความถูกต้อง ซึ่งมีผลกับสมาชิกในกลุ่มทั้งหมด และแนวคิดเช่นนี้ก็ถูกใช้ในสังคมทั่วโลก เริ่มจากระบบการปกครองโดยผู้ชายที่เรียกว่าระบบพ่อปกครองลูก เป็นลักษณะ โครงสร้างสังคมที่มีมา ยาวนาน และเชื่อว่าเป็นรากเหง้าของปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมในประเด็นของเรื่องบทบาท ทางเพศ

Frederick Engles (1884 : 65-66) อธิบายไว้ว่าเดิมนั้นสังคมมนุษย์มีลักษณะการอยู่ร่วมกันที่หญิงชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน (communal society) แต่ต่อมาเมื่อมีการเริ่มใช้ชีวิตอยู่อย่างครอบครัว มีระบบเกษตรกรรมซึ่งมาแทนที่สังคมแบบอยู่ร่วมกัน พร้อมกับมีการถือสิทธิ์ครอบครองที่ดินของชายซึ่งมีความได้เปรียบกว่าในปัจจัยทางชีวภาพ ทำให้ผู้ชายเป็นใหญ่มีอำนาจควบคุมสมาชิกในครอบครัว สถานภาพของผู้หญิงก็ตกต่ำลง ต่อมาสังคมเริ่มพัฒนาขึ้นเข้าสู่ยุคกรีกโรมัน ผู้ชายก็มีอำนาจสูงสุดในครอบครัว ในยุคนั้นมีการใช้คำว่า Famulus (domestic slave) คือการมีทาสจำนวนมากขึ้นอยู่กับผู้ชายคนหนึ่ง คือระบบชายเป็นใหญ่ในครอบครัวโดยมีภรรยาและลูกหลายคน รวมถึงทาสที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา เป็นลักษณะระบบสังคมที่หญิงเสียเปรียบ ซึ่งเป็นพื้นฐานและค่านิยมที่ถูกถ่ายทอดฝังรากลึกอยู่ในสังคมมนุษย์ถึงปัจจุบัน

ระบบชายเป็นใหญ่ เสริมให้ผู้ชายมีอำนาจมีบทบาทสำคัญในการควบคุมทางสังคม ทั้งในระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ในการขึ้นนำกำหนดเรื่องต่างๆ ที่เป็นข้อควบคุมทางสังคม เช่น อุดมการณ์ ระบบการเมือง กฎหมาย ศาสนา จารีตประเพณี พิธีกรรม การศึกษา การแบ่งงานกันทำ ตลอดจนภาษา วรรณกรรมสำนวนโวหาร เป็นต้น และสิ่งเหล่านี้มีส่วนในการสร้างเงื่อนไขทางเพศซึ่งจะแบ่งแยกสิ่งที่ผู้หญิงควรทำหรือไม่ควรทำหรือเรียกว่า เหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ และหากพิจารณาในสังคมไทยก็มีลักษณะดังที่กล่าวมาเช่นกัน ตั้งแต่ในอดีตผู้หญิงถูกกำหนดบทบาทไว้ให้ต่างจากชายอย่างชัดเจน ถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ (patriarchy) มีกฎหมายและจารีตประเพณี อิทธิพลจากศาสนา กำหนดบทบาทของผู้หญิงให้เป็นทรัพย์สินสมบัติ (property) ของบิดาและสามี ซึ่งมีอำนาจเหนือชีวิตและร่างกายของภรรยาและลูกสาว และเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมา ส่งผลให้ผู้ชายมีสิทธิบังคับใช้กำลังและกระทำรุนแรงกับผู้หญิงที่เป็นภรรยาหรือลูกสาวได้ ดังปรากฏตามกฎหมายตราสามดวง ในสมัยอยุธยา ได้กำหนดให้อำนาจในการเขียนตีสั่งสอนภรรยาที่ไม่เชื่อฟังสามี และสามีมีสิทธิในการนำภรรยาไปขายได้ (วิระดา สมสวัสดิ์, 2540) และแม้ว่าจะมีการพัฒนากฎหมาย และสิทธิมาเรื่อยๆ ความไม่เท่าเทียมก็ยังคงพบอยู่ในข้อกฎหมายบางข้อที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลง เช่น กฎหมายว่าด้วยเรื่องการข่มขืน ซึ่งกฎหมายไทยไม่ถือว่ากรณีที่สามีข่มขืนภรรยาตนเอง (marital rape) นั้นผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นประเด็นที่หลายชาติมีการแก้ไข และพยายามแก้ไข เพราะเห็นว่ากระทบต่อสตรีและสังคมต่อไปได้

ระบบชายเป็นใหญ่ ที่ผู้ชายมีอำนาจบทบาทที่สำคัญกว่าผู้หญิงนั้น เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพ และทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ต่อผู้หญิง โดยถูกถ่ายทอดสู่สมาชิกในสังคมในรูปแบบความเชื่อ ค่านิยม และบทบาทพฤติกรรมที่สมาชิกในสังคมนั้นควรปฏิบัติอย่างเป็นทางการ (double standard) คือการให้คุณค่าการปฏิบัติพฤติกรรมเดียวกันระหว่างชายหญิงไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับบทบาทเพศและครอบครัว เช่น พฤติกรรมการมีคู่สมรสหลายคน สังคมจะให้สิทธิชายมากกว่า ถ้าเป็นผู้หญิงจะได้รับการต่อต้านและลงโทษทางสังคมที่รุนแรงกว่า

ชาย หรือในสถานการณ์ที่ชีวิตครอบครัวเกิดการหย่าร้าง ผู้หญิงก็มักจะรู้สึกผิดและได้รับผลกระทบมากกว่าชาย นอกจากนี้ยังกำหนดบทบาทให้ผู้หญิงต้องเรียบร้อยอ่อนหวาน เป็นแม่และภรรยาที่ดี ส่วนผู้ชายต้องเข้มแข็งเป็นผู้นำผู้ชาย มีอำนาจเหนือผู้หญิงและมีฐานะเป็นผู้คุ้มครองเด็กและผู้หญิง จนทำให้เกิดความเชื่อว่าผู้ชายหรือสามีมีสิทธิบังคับควบคุมและแม้แต่ทำร้ายร่างกายและจิตใจของผู้หญิงหรือภรรยาได้

1.3.3 การขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม หรือ สังคมประกิด (socialization) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้ถึงทัศนคติ ค่านิยม บทบาทและพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งสังคมคาดหวังให้แต่ละบุคคลปฏิบัติในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคม และกระบวนการขัดเกลาทางสังคมยังช่วยให้สามารถพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล และมีลักษณะเป็นความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตให้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามกระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นการทำความเข้าใจเฉพาะบุคคลโดยอยู่บนพื้นฐานของลักษณะทางพันธุศาสตร์ ประสบการณ์เฉพาะของบุคคล ความชอบ รวมทั้งบริบทและวัฒนธรรมของสังคมที่อยู่ นอกจากนี้กระบวนการขัดเกลาทางสังคมยังช่วยให้สังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์คงอยู่และสืบต่อเรื่อยมา เพราะสังคมและวัฒนธรรมไม่สามารถคงอยู่ได้หากขาดความคิดเห็นที่เป็นในทางเดียวกันของคนส่วนใหญ่ในสังคม (encyclopedia of sociology 1974 : 272-273)

สิทธิโชค วรานุสันติกูล (2549 : 45) อธิบายว่าการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยสมาชิกทุกคนต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามเนื่องจากสังคมจะมีบทลงโทษสำหรับ ผู้ไม่ปฏิบัติตามในระดับต่างๆ และในทำนองเดียวกันก็จะยกย่องผู้ที่ปฏิบัติตามค่านิยม บรรทัดฐานที่สังคมยอมรับ

สุพัตรา สุภาพ (2549 : 36-38) อธิบายว่ามนุษย์ต้องได้รับการขัดเกลาทางสังคมตลอดชีวิตเพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ในด้านบทบาทที่ควรจะมี ตลอดจนความเชื่อ ท่าที คุณค่า ประเพณี กฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมเพื่อให้บุคคลมีแบบความประพฤติที่สอดคล้องกับกลุ่ม การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม รูปแบบการปฏิบัติของสังคมยุคหนึ่งไปยังสังคมอีกยุคหนึ่ง และสถาบันสังคมเช่น ครอบครัว โรงเรียน สื่อมวลชน จะทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมให้แก่สมาชิก ซึ่งสมาชิกจะสามารถเรียนรู้ได้ทางตรงคือจากการสั่งสอน บอกร่ำว่าโดยตรง หรือทางอ้อมโดยการสังเกต หรือเลียนแบบจากสังคมรอบตัว และครอบครัวนับว่าเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่เริ่มจากการอบรมขัดเกลาเกี่ยวกับบทบาททางเพศ อายุ โดยการทำให้บุคคลรู้ว่าเมื่อมีเพศที่แตกต่างกันและวัยที่แตกต่างกันนั้นควรทำหน้าที่อย่างไร มีบทบาทอย่างไร เป็นต้น

บทบาทเพศ นั้นเป็นผลมาจากการขัดเกลาทางสังคม ความแตกต่างระหว่างเพศ ในด้านบทบาทและอำนาจนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าสนนุให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว และการขัดเกลาทางสังคมนั้นมีความเกี่ยวข้องและกำหนดความเข้าใจในเรื่องบทบาททางเพศของบุคคลเป็นอย่างมาก เช่นแนวความคิดของ Kay F. Schaffer (1981 : 88) ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยา ได้เสนอว่ากระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่เกิดขึ้นในวัยทารกจนถึงวัยรุ่นนั้นส่งผลต่อพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อของบุคคลเมื่อเข้าสู่ในวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะการให้ความหมายและกำหนดบทบาทและเป้าหมายการดำเนินชีวิตที่แตกต่างระหว่างเพศ เช่น ผู้หญิงก็จะมีเป้าหมายในการเป็นภรรยาและแม่ ผู้ชายก็จะมีเป้าหมายในเรื่องการประสบความสำเร็จในอาชีพ การสร้างฐานะ เป็นต้น นอกจากนี้วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัวนั้น เด็กผู้ชายมักจะได้รับการเลี้ยงดูและให้แรงเสริมแก่พฤติกรรมก้าวร้าว และใช้กำลัง ส่วนเด็กผู้หญิงก็จะเป็นพฤติกรรมการพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ความเรียบร้อยอ่อนหวาน หนังสืออ่านและนิทานสำหรับเด็กมักจะบ่งบอกบทบาทของผู้ชายในลักษณะเป็นผู้ชอบผจญภัย เป็นผู้ปกครองและมีอำนาจ ส่วนบทบาทของผู้หญิงจะเป็นผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจผู้ชาย (สิทธิโชค วรานุสันติกุล 2549 : 61) นอกจากนี้ยังรวมถึงบทบาทหน้าที่และความคาดหวังของชายและหญิง ต่อสถาบันครอบครัวที่แตกต่างกันซึ่งเป็นรากฐานของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

นอกจากนี้ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมยังได้ถ่ายทอดความเชื่อทางเพศมากมายซึ่งกลายเป็นวัฒนธรรมทางเพศของสังคมไทยที่สืบเนื่องต่อมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งรัตนา ธนาพรสังสุทธิ์ (2528 : 33 – 34) และสุชีลา ดันชัยนันท์ (2533 : 40) ได้รวบรวมไว้ ดังนี้

- ความเชื่อว่าผู้ชายเป็นมนุษย์เพศที่เหนือกว่าหญิง ผู้หญิงนั้นอ่อนแอกว่าผู้ชาย
- ความเชื่อว่าผู้หญิงเป็นเพียงสมบัติของผู้ชาย
- ความเชื่อว่าความต้องการทางเพศของผู้ชาย เป็นสิ่งจำเป็นที่คั่งค้างทางปลดปล่อยหรือตอบสนองอย่างน่าเห็นใจ ในขณะที่ความต้องการทางเพศของผู้หญิง ไม่จำเป็นต้องทำเช่นนั้น
- ความเชื่อว่าผู้ชายที่แท้จริงหรือชายชาติศรีต้องมีความสามารถทางเพศสูง
- ความเชื่อว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้ชายจะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงหลายคน
- ความเชื่อว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ผู้ชายสามารถไปหาความสุขทางเพศนอกบ้านได้
- ความเชื่อว่าโสเภณีมีไว้เพื่อแก้ปัญหาคำต้องการทางเพศของผู้ชาย
- ความเชื่อว่าการเที่ยวโสเภณีเป็นความชอบธรรมเพราะผู้หญิงได้รับเงินตราตอบแทน
- ความเชื่อว่าผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ (Sex Object)
- ความเชื่อว่าผู้ชายไม่มีความจำเป็นต้องรับผิดชอบภายหลังการมีเพศสัมพันธ์

เกี่ยวกับเรื่องความเชื่อที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น ชาติ แจ่มนุช (2538 : 56 – 57) อธิบายว่าเป็นสิ่งที่ได้รับการพิสูจน์ ตรวจสอบ และยืนยันทางการแพทย์แล้วว่าเป็นความเชื่อ (myths) ที่ปราศจากความถูกต้องบนพื้นฐานความจริงด้านสรีรศาสตร์ (physiological basis) แต่ความเชื่อเหล่านี้ถูกรอบงำฝังรากลึกสำหรับคนไทยตลอดมาจนกลายเป็นความจริงทางสังคม (social reality) ที่ยึดถือเป็นแบบแห่งพฤติกรรมทางเพศที่นิยมปฏิบัติของคนไทย โดยพบปรากฏอยู่ในวรรณคดี นวนิยายนิทาน หรือเล่าขานต่อๆ กันมา เช่น เรื่องขุนช้างขุนแผน ลิลิตพระลอ ไกรทอง พระอภัยมณี เป็นต้น ซึ่งจะมีเนื้อหาที่พระเอกของเรื่องต้องต่อสู้เก่ง รบเก่ง และต้องเจ้าชู้มีเมียหลายคน และยังพบได้ในละครโทรทัศน์ปัจจุบันเช่นกัน

แนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นอธิบายถึงการขัดเกลาทางสังคมในสังคมชายเป็นใหญ่ ที่เป็นสาเหตุของความไม่เสมอภาคทางเพศ อำนาจและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันของหญิงชายที่ถูกกำหนดและสืบทอดต่อมานานจนมีอิทธิพลต่อระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยมส่งผลกระทบต่อความคาดหวังในบทบาทของหญิงและชายให้แตกต่างกันในสังคมไทย มีมาตรฐานเกี่ยวกับวิถีชีวิตในเรื่องเพศของหญิงและชายแตกต่างกัน และมักควบคุมเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกายและการตัดสินใจเกี่ยวกับเพศวิถีของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กลายเป็นวัตถุทางเพศของผู้ชายที่มีอำนาจเหนือกว่า และเป็นเหยื่อของการกระทำรุนแรงมาโดยตลอดเป็นสิ่งที่หยั่งรากลึกอยู่ในสังคมมาจนถึงปัจจุบัน และเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง

1.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างคู่ครองนั้น ผู้ถูกกระทำเป็นทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกือบทั้งหมดมักจะเกิดกับฝ่ายหญิงหรือผู้ที่เปราะบางกว่าสามี ดังนั้นจึงมีการให้ความสำคัญกับการศึกษาปัญหาความรุนแรงที่เกิดกับผู้หญิงมากกว่า ทั้งนี้ความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรีนั้นแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่สามหรือคู่สมรสกระทำต่อกัน และรูปแบบที่ผู้อื่นในครอบครัวกระทำต่อสตรี เช่น การกระทำรุนแรงต่อบุตรโดยบิดามารดา การกระทำรุนแรงระหว่างพี่น้อง การกระทำรุนแรงต่อผู้สูงอายุที่เป็นย่าเป็นยาย รวมทั้งการกระทำรุนแรงในวงศาณาญาติที่อยู่ร่วมครอบครัวเดียวกัน (ปานรัตน์ นิมิตกุล 2549 : 41)

1.3.4.1 ความหมายของความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี

ในการประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสตรี ครั้งที่ 4 ตามมติขององค์การสหประชาชาติ ปี พ.ศ. 2538 ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้มีการประกาศรับรองปฏิญญาปักกิ่งซึ่งได้ระบุขอบเขตความหมายว่า ความรุนแรงต่อสตรี หมายถึงการใช้ความรุนแรงใดๆ อันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างชายหญิง ซึ่งมีผลหรือมักจะมีผลให้เกิดอันตราย

หรือความเคียดแค้นทางกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจต่อสตรี รวมไปถึงการข่มขู่คุกคามว่าจะใช้ความรุนแรง การบีบบังคับหรือการทำให้สูญเสียอิสรภาพโดยพลการ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในชีวิตสาธารณะ หรือในชีวิตส่วนตัวก็ตาม (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ : 2540)

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (บุญเสริม หุตะแพทย์ 2544 : 12) อธิบายความรุนแรงในครอบครัวว่า เป็นการทำร้ายกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้บาดเจ็บทางร่างกายและข่มขืนให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำในสิ่งที่ไม่ปรารถนา ระดับความรุนแรง มีความแตกต่างกันตั้งแต่การทะเลาะโต้เถียง การทำร้ายร่างกายด้วยอวัยวะหรืออาวุธไปจนถึงการทำลายชีวิตหรือทำลายพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เช่นการกระทำหรือละเลยการกระทำที่จะเป็นข้อบกพร่องในบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา

คณะกรรมการสิทธิสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุของวุฒิสภา (2546) กล่าวว่าความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรีนั้น หมายถึง ความรุนแรงต่อร่างกาย เพศ จิตใจที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว รวมถึงการทุบตี การทารุณกรรมทางเพศต่อสตรีในบ้าน และที่เกิดขึ้นในชุมชนทั่วไปรวมทั้งการล่วงละเมิดทางเพศ รวมทั้งการเพิกเฉยของรัฐต่อความรุนแรง

Harvey Wallace (1999 : 178) ให้ความหมายของความรุนแรงต่อผู้หญิงในลักษณะของคู่รักหรือคู่สมรสว่า หมายถึงการกระทำที่เจตนาให้อีกฝ่ายได้รับผลกระทบทางลบทั้งทางร่างกาย จิตใจ และเพศ ซึ่งหมายรวมทั้งผู้กระทำที่เป็นได้ทั้งชายและหญิง

Hamton R.L.(1996 อ้างถึงใน กิจวิภา สุวรรณรัตน์ 2545 : 41) ให้ความหมายว่า ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัวหมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากผู้ชายที่กระทำต่อร่างกาย อารมณ์ จิตใจและทางเพศเพื่อแสดงความมีอำนาจและเพื่อควบคุมผู้หญิงหรือภรรยาของตน

โดยสรุป ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว หมายถึง การกระทำความรุนแรงโดยการทำร้าย บังคับ ขู่เข็ญหรือข่มขู่ว่าจะกระทำการใดๆที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิโดยที่สตรีไม่พึงปรารถนา ต่อร่างกาย อารมณ์ จิตใจ เศรษฐกิจรวมทั้งวิถีชีวิตของสตรีทั้งในที่สาธารณะและชีวิตส่วนตัว ส่งผลกระทบเชิงลบทางร่างกายจิตใจของสตรีที่ถูกกระทำ

1.3.4.2 สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี

สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรีนั้น ได้มีความพยายามศึกษาและจำแนกสาเหตุโดยพบว่ามิได้เกิดจากสาเหตุใดเพียงสาเหตุเดียว แต่จะเกิดจากหลายสาเหตุและหลายปัจจัยเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน

กฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ(2546 : 4-5) อธิบายว่าปัจจัยเสี่ยงประการแรก ที่สนับสนุนให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรีนั้น ได้แก่ โครงสร้างของสังคมโดยรวมที่เป็น

ระบบปีศาจปไต โดยเน้นความคิดชายเป็นใหญ่อำนาจเป็นของผู้ชายและสังคมมีวัฒนธรรม ค่านิยมและทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทชายหญิง ปัจจัยเสี่ยงที่สองคือสถาบันและบริบทของสังคมและชุมชนใกล้เคียงที่สนับสนุนให้เกิดความรุนแรง ได้แก่ อัตราว่างงานสูง อัตราอาชญากรรมสูง แหล่งอบายมุข การแพร่ระบาดของยาเสพติด สื่อลามก สื่อรุนแรงชนิดอื่นรวมทั้งสถานภาพที่ด้อยกว่าของสตรี การไม่ได้รับการยอมรับและการอยู่โดดเดี่ยวของผู้หญิง ตลอดจนการไม่ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน ปัจจัยเสี่ยงประการที่สามคือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในบ้าน ความเป็นใหญ่ของผู้ชายในบ้าน โดยเฉพาะการครอบครองทรัพย์สินและอำนาจในการจัดการค่าใช้จ่าย การไม่พูดคุยสื่อสารกันของสามีภรรยาและคนในบ้าน ความขัดแย้งในชีวิตแต่งงาน และปัจจัยประการที่สี่ คือปัจจัยในระดับตัวบุคคล ลักษณะส่วนบุคคลที่ผลักดันให้เกิดความรุนแรง ได้แก่ ประสบการณ์ความรุนแรงในวัยเด็ก การมีอาวุธในครอบครอง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสารเสพติด ปัญหาความเครียดจากการทำงาน การสูญเสียสถานภาพ รวมทั้งการขาดทักษะชีวิตในการระงับความโกรธ ความขัดแย้ง และการรับมือกับความเครียด

คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุของวุฒิสภา (2540) ได้ประมวลปัจจัยสาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวไว้ ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยเสี่ยงที่สนับสนุนให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี ดังนี้ (บุญเสริม หุตะแพทย์ 2545 : 19)

1. สาเหตุความผิดปกติของจิตและบุคลิกภาพ ได้แก่ปัญหาทางจิตใจที่ทำให้เกิดอารมณ์ก้าวร้าวและควบคุมตนเองไม่ได้ บุคลิกภาพก้าวร้าว การใช้สารเสพติด และมีปัญหาเบี่ยงเบนทางเพศ
2. สาเหตุทางภาวะสังคมวิทยา บุคคลเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและสิ่งที่ได้พบเห็นจากปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อครอบครัว เช่น โครงสร้างครอบครัว ปฏิสัมพันธ์และพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว วิธีชีวิตความเป็นอยู่และภาวะวิกฤตที่ครอบครัว ต้องเผชิญ สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุนำไปสู่ความรุนแรงได้
3. สาเหตุจากสังคมวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมมีผลต่อความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะค่านิยมเรื่องความแตกต่างระหว่างบทบาทชายหญิง รวมทั้งทัศนคติที่มีต่อสตรีและการยอมรับว่าการใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องปกติของสังคม

นอกจากนี้ยังมีการนำแนวคิดเรื่องอำนาจการควบคุม (Power and Control Wheel) มาใช้ในการอธิบายสาเหตุ และรูปแบบการกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยอธิบายสาเหตุว่าเกิดจากความสามารถในการกำหนดหรือตัดสินใจในชีวิตคู่ เช่น การเป็นผู้หาเลี้ยงมีอำนาจทางเศรษฐกิจมากกว่า รวมถึงการให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจในการควบคุม โดยหากคู่สามีภรรยาไม่มีความเท่าเทียมกันในด้านตัดสินใจ ก็จะพบว่ามีความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงต่ำ แต่หากอำนาจ

ในการตัดสินใจและควบคุมในครอบครัวของอีกฝ่ายต่ำกว่าและอีกฝ่ายต้องพึงพิงก็จะเป็นปัจจัยให้เกิดความรุนแรงขึ้นได้ (Wallace, 1999 :180-181)

Gelles และ Straus (1979 อ้างใน Gelles 1987 : 15-16) ได้ร่วมกันอธิบายลักษณะของสถาบันครอบครัวที่แตกต่างจากสถาบันอื่นๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

1) ช่วงเวลาเสี่ยง (time at risk) การเป็นครอบครัวทำให้สมาชิกใช้เวลาอยู่ร่วมกันมาก ทำให้มีโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งในครอบครัวมากตามไป อย่างไรก็ตามโอกาสนั้นจะแตกต่างกันไปตามขั้นของวงจรชีวิตครอบครัว

2) ระดับของกิจกรรมและความสนใจ (ranges of activities and interest) นอกจากการที่ต้องใช้เวลาอยู่ร่วมกันมากแล้ว การเป็นครอบครัวยังทำให้เกิดการใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันมากตามไปด้วย

3) ความเข้มข้นของความเกี่ยวข้อง (intensity of involvement) ความสัมพันธ์ และความเกี่ยวข้องกันของสมาชิกในครอบครัวนั้นแตกต่างจากความสัมพันธ์ของสมาชิกในสถาบันอื่นโดยจะมีความลึกซึ้งผูกพันมากกว่า ดังนั้นการกระทำที่ผิดพลาดทำให้โกรธ ผิดหวัง ของสมาชิกในครอบครัวจะก่อให้เกิดผลกระทบกับสมาชิกคนอื่นๆ มากกว่าเมื่อคนนอกครอบครัวทำในเรื่องเดียวกัน เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงได้

4) กิจกรรมที่มีผลกระทบต่อกัน (impinging activities) การมีนิสัยความเคยชินที่แตกต่างกัน เช่น คู่สมรสที่มาจากครอบครัวที่ต่างกัน รวมทั้งกิจกรรมในครอบครัวส่วนใหญ่มีลักษณะที่อีกฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์ก็จะทำให้อีกฝ่ายเสียประโยชน์ (zero sum) ทำให้เกิดความขัดแย้งได้ เช่น การตัดสินใจว่าจะดูรายการโทรทัศน์อะไร เป็นต้น

5) สิทธิในการชักจูง (right to influence) การเป็นครอบครัวนั้นทำให้เกิดนัยยะของการมีสิทธิเกี่ยวกับการกำหนดค่านิยม ทศนคติ พฤติกรรมของกันและกันได้

6) ความแตกต่างของอายุและเพศ (age and sex differences) ครอบครัวนั้นประกอบขึ้นด้วยบุคคลต่างอายุและเพศ ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งได้

7) การกำหนดบทบาท (ascribed roles) ครอบครัวเป็นสถาบันที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคคลบนพื้นฐานของเพศและอายุมากกว่าความสนใจและความสามารถของสมาชิก

8) ความเป็นส่วนตัว (privacy) ครอบครัวในปัจจุบันเป็นสถาบันที่มีความเป็นส่วนตัวแยกตัวออกไปโคจรออกจากสังคม ทำให้ห่างไกลจากการรับรู้ของสังคม ยิ่งมีความเป็นส่วนตัวมากก็จะยิ่งทำให้การควบคุมจากสังคมลดลงทำให้เกิดความเลื่อมล้ำมากขึ้น

9) การเป็นสมาชิกโดยไม่สมัครใจ (involuntary membership) เน้นอนว่าการเกิดและการเป็นพ่อแม่เป็นการทำให้เป็นสมาชิกของครอบครัว ซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนการเป็นสามีภรรยา นั้นก็เกี่ยวข้องกับความคิดหวังของสังคม ซึ่งความสัมพันธ์ทั้งหมดเป็นความผูกพันผูกมัดทางสังคมรวมทั้งทางกฎหมายที่แตกต่างจากการเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือสถาบันอื่น เมื่อเกิดความขัดแย้งจึงเป็นการยากที่จะหลบหนี หรือหลีกเลี่ยง

10) ความเครียด (stress) ครอบครัวนั้นต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น มีการเกิดของบุตร การเข้าสู่วัยชรา การเสียชีวิตของสมาชิก เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ความเครียดของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ครอบครัว มักส่งผลกระทบต่อสมาชิกคนอื่นๆ ด้วยเสมอ

11) ความรู้จักกันและกัน (extensive knowledge of social biographies) ความเกี่ยวพันใกล้ชิดกันของการเป็นครอบครัวทำให้สมาชิกแต่ละคนรู้ถึงนิสัย บุคลิกลักษณะ ความชอบความเกลียดของสมาชิกคนอื่นๆ ได้ดี ซึ่งในทางบวกย่อมเป็นผลดีต่อการปฏิบัติต่อกัน แต่ในทางตรงกันข้ามก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและนำไปสู่ความรุนแรงได้

Heise, Ellsberg และ Gottamoeller (1999 อ้างถึงใน กัสสร ลิมานนท์ 2544 : 205-206) ได้นำเสนอแบบจำลองที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจว่าเหตุใดบางสังคม บางกลุ่มบุคคลมีแนวโน้มที่จะก่อความรุนแรงได้มากกว่าอีกบางสังคมบางกลุ่ม และเหตุใดสตรีโดยเฉพาะผู้เป็นภรรยาจึงมักตกเป็นเหยื่อความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง แบบจำลองที่เรียกว่า Ecological Model อธิบายความเกี่ยวโยงระหว่างปัจจัยต่างระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล สถานการณ์ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่เมื่อรวมกันเข้าแล้วก็จะนำไปสู่การกระทำรุนแรงต่อสตรี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้งหมดในเงื่อนไขทางสังคมที่ต่างกัน แบบจำลองดังกล่าว ประกอบด้วยวงรี 4 วงซ้อนกัน และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันดังนี้ (แผนภูมิที่ 1)

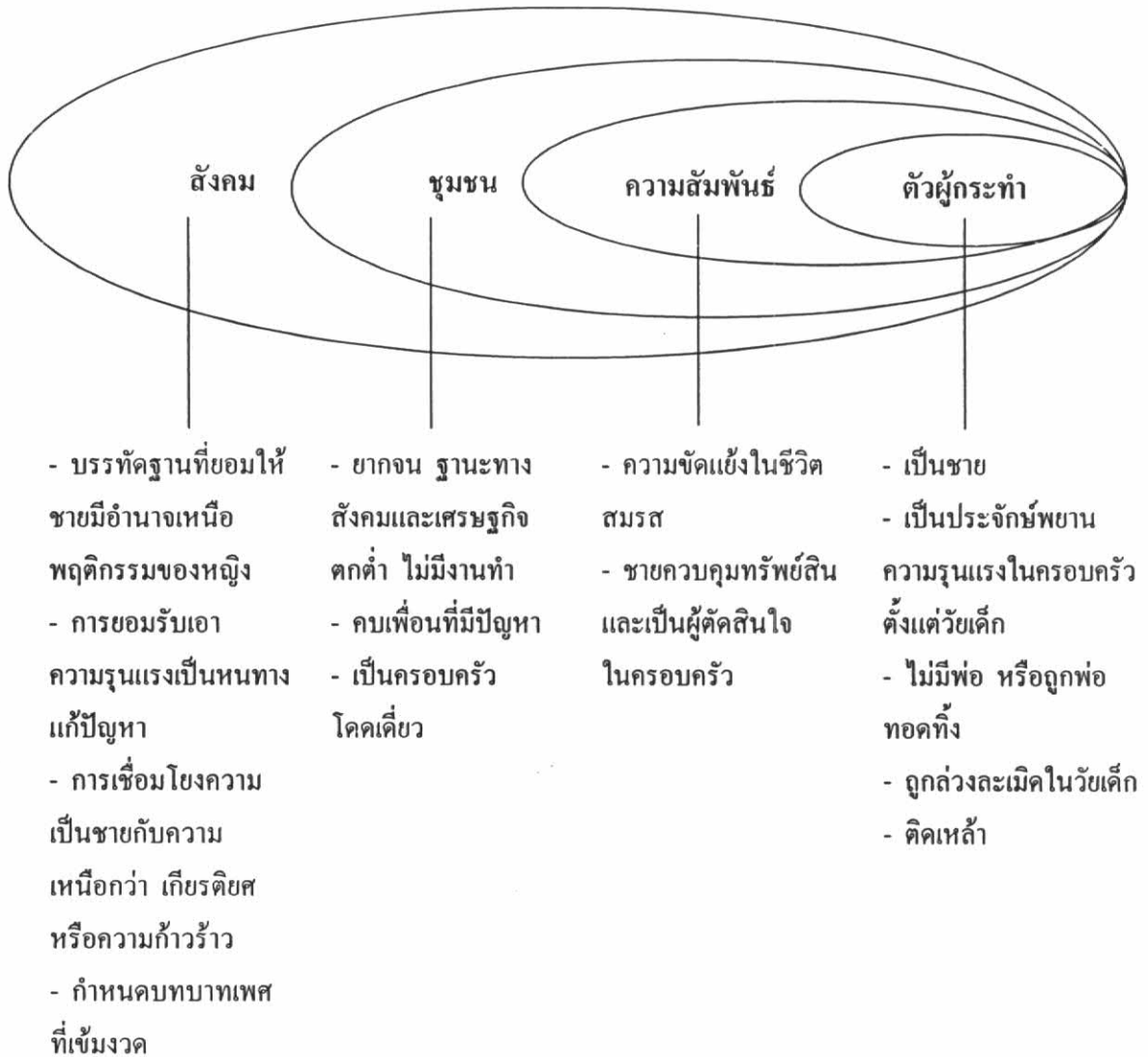
วงรีแรก (ตัวผู้กระทำ) แสดงปัจจัยทางชีววิทยา และประวัติส่วนบุคคลของแต่ละคน นำมาแสดงเป็นพฤติกรรมในการมีความสัมพันธ์ต่อกัน

วงรีที่สอง (ความสัมพันธ์) แสดงปัจจัยที่เป็นบริบทที่มีส่วนให้เกิดความรุนแรง ซึ่งมักเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือความใกล้ชิดกันของบุคคล

วงรีที่สาม (ชุมชน) แสดงถึงสถาบันหรือโครงสร้างทางสังคมทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์เกิดการฝังลึก อันได้แก่เพื่อนบ้าน สถานที่ทำงาน เครือข่ายทางสังคม และเพื่อน

วงรีที่สี่ (สังคม) ซึ่งเป็นวงนอกสุด หมายถึง ภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งบรรทัดฐานทางสังคม

แผนภูมิที่ 1 แบบจำลองปัจจัยที่เชื่อมโยงกับการล่วงละเมิดคู่สมรส
(Ecological Model of Factors Associated with Partner Abuse)

แหล่งที่มา Heise, Lori, Mary Ellsberg and Gottamoeller (1999) "Ending violence against women" Population Reports. Series L, Number 11 December, 1999 p.8 อ้างถึงใน ภัสสร ลิมานนท์. บทบาทเพศ สถานภาพสตรี กับการพัฒนา, 2544 : 205-206)

นอกจากนี้ กฎหมายและกระบวนการบังคับใช้กฎหมายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ถูกหยิบยก มาว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง และเป็นอุปสรรคสำคัญของผู้หญิงที่ได้รับความ รุนแรง เช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 กำหนดว่าผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภริยา ของตน โดย ชูเชิญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายโดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขจัดขืน หรือโดยทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่ แปดพันถึงสี่หมื่นบาท ซึ่งจากข้อกฎหมายนี้แสดงว่าสามีข่มขืนภริยาของตนย่อมไม่มีความผิดทาง อาญา และในส่วนกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและพิจารณาคดีก็มีแนวโน้มว่าเมื่อเป็นคดีเกี่ยวกับ ครอบครัวจะมีการใช้วิธีการประนีประนอมไกล่เกลี่ยแทนการดำเนินการทางกฎหมาย ซึ่งแม้ว่าจะ เป็นแนวทางเพื่อการพยายามรักษาความสัมพันธ์ของครอบครัว แต่ก็ก็เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้หญิงที่ ประสบปัญหามากมายพบกับวงจรความรุนแรงซึ่งไม่สามารถหาทางออกได้ (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญู สกฤตและคณะ 2547: 99)

1.3.4.3 รูปแบบความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี

องค์การสหประชาชาติได้ทำการประกาศปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อ สตรีในเดือนธันวาคม 2536 ปฏิญญาสากลนี้ได้ให้ความหมายของ ความรุนแรงต่อสตรีไว้อย่าง ครบคลุม และในครั้งนั้นประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยยังได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการ ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) ซึ่งในมาตราที่ 2 ว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีในสถาบันต่างๆ ได้กล่าวถึงรูปแบบ ความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรีว่า ได้แก่ ความรุนแรงต่อร่างกาย ความรุนแรงทางเพศ และจิตใจ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว การทุบตี การทารุณกรรมทางเพศต่อเด็กผู้หญิงในบ้าน ความรุนแรงอันมีเหตุมา จากของหมั้นที่ฝ่ายหญิงให้กับครอบครัวสามี การข่มขืนโดยคู่สมรส การขลิบอวัยวะเพศสตรี และข้อ ปฏิบัติตามประเพณีต่าง ๆ อันเป็นอันตรายต่อสตรี ความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดจากคู่สมรส และความ รุนแรงที่เป็นการหาประโยชน์จากสตรี (UNFPA , 2005 : 6)

นอกจากนี้แนวคิดเรื่องอำนาจการควบคุม (Power and Control Wheel) ได้สรุป รูปแบบความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัวไว้ดังนี้ (Wallace, 1999 : 181)

- 1) การทำร้ายจิตใจ (using emotional abuse) โดยการดูถูกเหยียดหยาม ทำให้อับอายและรู้สึกไม่ดีกับตนเอง หรือทำให้รู้สึกว่าเป็นบ้า หรือเป็นฝ่ายผิด
- 2) การทำให้หวาดกลัว (using intimidation) ด้วยการแสดงกิริยาท่าทางข่มขู่ว่าจะทำร้าย รวมทั้งทำลายข้าวของ ทำร้ายสัตว์เลี้ยง หรือใช้อาวุธข่มขู่
- 3) การทำให้โดดเดี่ยว (using isolation) ควบคุมให้ผู้หญิงต้องแยกตัวออกจากสังคม โดยการจำกัดบริเวณ รวมทั้งการพบปะผู้อื่น

4) การปฏิเสธความผิดที่เกิดขึ้นของผู้กระทำรุนแรง (minimizing, denying and blaming) โดยโยนความผิดว่าเป็นสาเหตุมาจากผู้ถูกระทำ หรือแสดงว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือเป็นเรื่องเล็กน้อยเมื่อได้กระทำรุนแรงไป

5) การใช้บุตรเป็นเครื่องมือ (using children) ในการทำให้ภรรยาเกิดความไม่สบายใจ เป็นกังวล ทั้งการใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองคู่บังคับอีกฝ่าย เช่น ขู่ว่าจะทำร้ายหรือจะพาหนีไป

6) การถืออภิสิทธิ์ของความเป็นผู้ชาย (using male privilege) ว่าตนมีอำนาจ มีสิทธิ์ขาดในการที่จะตัดสินเรื่องต่างๆ เห็นอกคนในครอบครัว

7) การควบคุมทางเศรษฐกิจ (using economic abuse) กีดกันบังคับไม่ให้ภรรยามีโอกาสทำงานนอกบ้าน ทำให้ไม่มีรายได้ เพื่อให้รู้สึกว่าคุณต้องพึ่งพาสามี

8) การข่มขู่ (using coercion and threats) การมีพฤติกรรมข่มขู่ว่าจะทำร้าย จะฆ่า จะเลิกหรือทอดทิ้ง

โดยสรุปความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัวอาจสามารถแบ่งรูปแบบที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

1. ความรุนแรงทางร่างกาย การใช้กำลัง ใช้อาวุธชนิดต่างๆทำร้ายส่งผลให้ได้รับอันตรายต่อร่างกายให้ได้รับบาดเจ็บตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงแก่ชีวิต

2. ความรุนแรงทางเพศ การบังคับ ข่มขืนให้มีความสัมพันธ์ทางเพศ โดยที่ผู้หญิงไม่ต้องการ การบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ในรูปแบบที่ผู้หญิงไม่ยินยอม การทำอนาจาร ล่วงเกินทางเพศ ด้วยกายและวาจา

3. ความรุนแรงต่อจิตใจ การกระทำรุนแรงทุกรูปแบบจะส่งผลถึงสภาวะจิตใจ ผู้ถูกระทำ มีผลจิตใจผู้ถูกระทำที่ยาวนาน อาจเป็นการทำร้ายโดยใช้คำพูดข่มขู่ สร้างความหวาดกลัว อับอาย ทำให้ผู้ถูกระทำ ขาดความเชื่อมั่น ลดความนับถือในตนเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นฝ่ายผิด เกิดความหวาดกลัว

4. การกระทำความรุนแรงด้านความเป็นอยู่ สังคมและเศรษฐกิจ การจำกัดสิทธิ์ การจำกัดบริเวณ ไม่ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ไม่ให้ออกไปทำงานห้ามพบปะกับผู้คน ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะทำให้ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายเกิดความรู้สึกไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ แยกตัวออกจากสังคมนอกบ้าน และยอมรับความรุนแรงไปโดยปริยาย

1.3.4.4 ผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัว

1. ผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำ

ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นนั้นไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตาม ส่งผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับผลกระทบหลายด้าน กล่าวคือ ด้านร่างกายทำให้ได้รับบาดเจ็บตั้งแต่ในระดับไม่รุนแรงจนถึงสาหัส แท้งบุตร เกิดโรคเรื้อรัง ความพิการทางร่างกาย หรือเสียชีวิต และผลจากการทำร้ายร่างกายก็มักจะเกี่ยวข้องเชื่อมโยงไปสู่ผลกระทบด้านจิตใจ ซึ่งมักจะเป็นผลกระทบที่ยาวนานหรือบางรายที่ถูกกระทำมาเป็นเวลานานอาจเกิดอาการป่วยทางจิต เช่น กลุ่มอาการภายหลังถูกทำร้าย (post traumatic stress syndrome) ส่งผลให้มีอาการตกใจง่าย ตื่นกลัว นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง หรือมีพฤติกรรมทำร้ายตัวเอง คืมสุรา ใช้สารเสพติดหรือยาระงับประสาท และบางรายอาจถึงขั้นฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ยังส่งผลต่อฐานะความเป็นอยู่เพราะผู้ถูกกระทำจะต้องสูญเสียรายได้จากการรักษาตัว ขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านหรือที่ทำงานย่อมต้องได้รับผลกระทบและเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางลบเช่นกัน (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ 2547 : 61 – 62)

2. ผลกระทบต่อครอบครัว

เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานสำคัญในการทำหน้าที่หล่อหลอมขัดเกลาให้กับสมาชิกที่จะมาเป็นกำลังในสังคม หากครอบครัวเกิดปัญหาไม่สามารถทำหน้าที่ได้แล้วย่อมทำให้ประเทศชาติได้รับผลกระทบ ครอบครัวมีการใช้ความรุนแรงต่อกันจะส่งผลให้ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ตามที่สังคมคาดหวังได้และนำไปสู่การหย่าร้าง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กที่อยู่ในครอบครัวประสบปัญหาครอบครัวแตกแยก และอาจเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในด้านต่างๆ (กิจวิภา สุวรรณรัตน์ 2545 : 47) โดยเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีความรุนแรง หรือถูกใช้ความรุนแรง และสังคมมองว่าเป็นเรื่องปกติ มีแนวโน้มที่เมื่อโตขึ้นและกลายเป็นผู้กระทำความรุนแรง และอาจทำให้เชื่อว่าเป็นเรื่องปกติที่ต้องเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ และยอมรับความรุนแรงว่าเป็นเรื่องปกติของชีวิตสมรสได้

3. ผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ

การที่มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ได้ส่งผลให้สังคมกลายเป็นสังคมที่ไม่มีความปลอดภัย มีผลต่อความเป็นอยู่และความสุขของคนในสังคม และความรุนแรงที่เกิดขึ้นย่อมทำให้ผู้หญิงจำนวนมากถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ สูญเสียโอกาสในการพัฒนาตนเอง และยังรวมถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของประเทศที่ต้องสูญเสียไปจากการขาดกำลังแรงงานสตรี เพราะถูกปิดกั้นโอกาสและเกิดการบาดเจ็บจากการถูกกระทำรุนแรง นอกจากนี้รัฐยังต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ในประเทศแคนาดาได้มีการคำนวณค่าใช้จ่ายที่เกิดจากความรุนแรง

ที่มีต่อผู้หญิง ครอบคลุมความรุนแรงทั้งในครอบครัวและนอกครอบครัว ประมาณการว่ารัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายปีละประมาณ หนึ่งพันล้านเหรียญแคนาดา ซึ่งประกอบไปด้วยค่าใช้จ่ายสำหรับเจ้าหน้าที่ ในกระบวนการยุติธรรม การให้คำปรึกษาฝึกอบรมเจ้าหน้าที่

นอกจากนี้ยังมีรายงานการศึกษาโดยวิเคราะห์ความสูญเสียจากปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวแบบองค์รวมของธนาคาร ไอคิบี (Inter American Development Bank) ศึกษาในประเทศ แลอบอเมริกาใต้แยกค่าใช้จ่ายเป็น 4 ประเภท คือ 1) ประเภทค่าใช้จ่ายโดยตรง ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล และการฟื้นฟูจิตใจ ค่าใช้จ่ายสำหรับกระบวนการยุติธรรม 2) ประเภทค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่ตัวเงินแต่เป็น ภาวะสูญเสียศักยภาพของผู้ถูกรกระทำ 3) ประเภทการสูญเสียทางเศรษฐกิจ ได้แก่ กำลังแรงงานหญิง ลดลง ประสิทธิภาพการทำงานและรายได้ลดลง 4) ผลกระทบด้านสังคม ผลกระทบต่อเหยื่อ เด็กใน ครอบครัว คุณภาพชีวิตทำให้ขาดโอกาสมีส่วนร่วมกระบวนการต่างๆ ในสังคมและการเมือง รวมทั้งกระทบต่อศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศโดยรวม (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ 2547 : 71-73)

1.4 กรอบแนวคิดของการศึกษา

จากแนวคิดเชิงทฤษฎีที่กล่าวถึงข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างสมมติฐาน เบื้องต้นว่าการที่บุคคลมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นผลมาจากหลายปัจจัย ที่อาจเป็นตัวกำหนดความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงใน ครอบครัว โดยผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษานี้ ดังแสดงไว้ในแผนภูมิที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

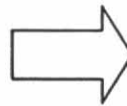
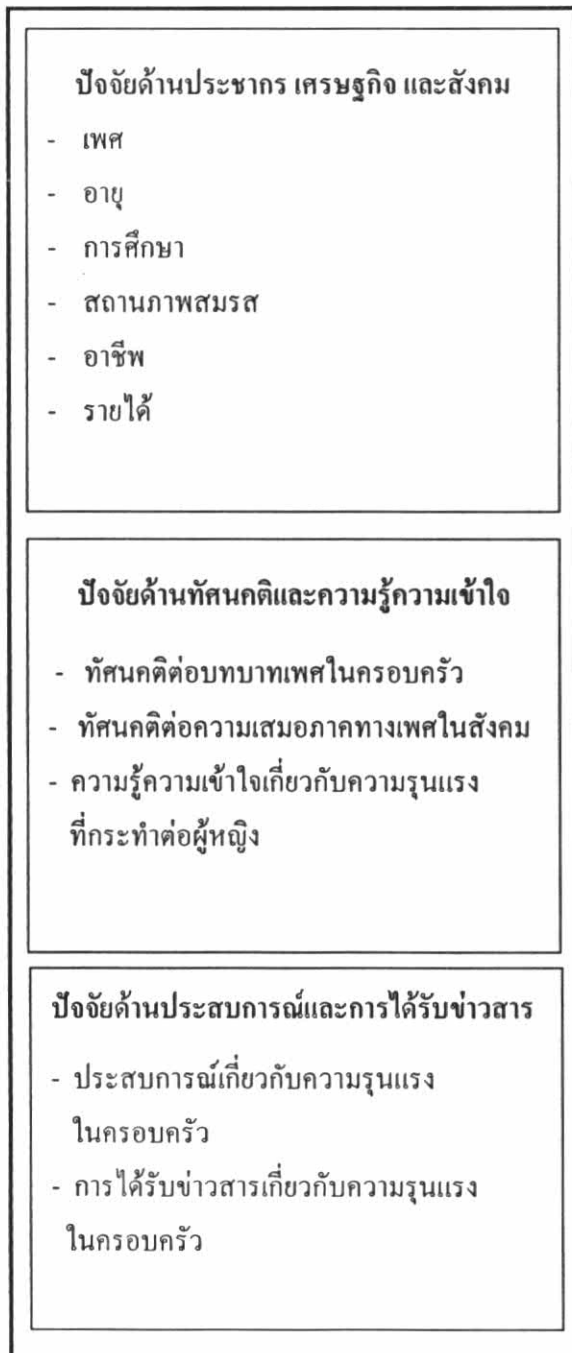
1) ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ ตัวแปรเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่แสดงถึงความแตกต่างของบุคคล โดย ประยุกต์จากแนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้เกิดความเป็น เอกลักษณะของแต่ละบุคคล และกระบวนการขัดเกลาทางสังคมยังเป็นการทำความเข้าใจเฉพาะบุคคล โดยอยู่บนพื้นฐานของลักษณะทางพันธุศาสตร์บริบทรวมทั้งวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่

2) ปัจจัยด้านทัศนคติและความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ ตัวแปรทัศนคติต่อบทบาทเพศใน ครอบครัว ทัศนคติต่อความเสมอภาคทางเพศในสังคม ประยุกต์จากแนวคิดระบบชายเป็นใหญ่ ที่ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางเพศในสังคม ส่งผลต่อความคิด ความเชื่อ ค่านิยม รวมถึงทัศนคติของ บุคคลเกี่ยวกับบทบาททางเพศและบทบาทในครอบครัว โดยผู้วิจัยเพิ่มตัวแปรความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิง เนื่องจากแนวคิดระบบชายเป็นใหญ่ของบุคคลน่าจะส่งผลต่อ ความรู้ความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงเช่นกัน

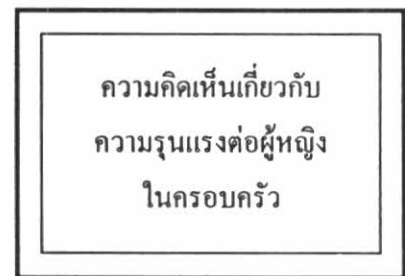
3) ปัจจัยด้านประสบการณ์และการได้รับข่าวสาร ประสบการณ์ความรุนแรงในวัยเด็กนั้น เป็นสาเหตุหนึ่งของการมีพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว ผู้วิจัยจึงกำหนดให้มีตัวแปร ประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ โดยคาดว่า การมี ประสบการณ์ทั้งทางตรง คือเกิดกับตนเอง หรือพบเห็นกับคนใกล้ชิด หรือคนทั่วไป ก็น่าจะส่งผล ต่อความเข้าใจและการตีความหมายที่ต่างกัน เช่นเดียวกับตัวแปรการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรง ในครอบครัว ที่ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า มีลักษณะคล้ายกับการมีประสบการณ์ทางอ้อม น่าจะส่งผลต่อความ เข้าใจและตีความหมายของบุคคลเช่นเดียวกับ

แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง
 ความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัว

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิง ในครอบครัวครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของ ปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อความคิดเห็น และการเกิดความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางศึกษาถึง ตัวแปรอิสระตามกรอบแนวคิดว่ามีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิง ในครอบครัวอย่างไร มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม

1.1 เพศ

เพศเป็นปัจจัยกำหนดความแตกต่างของบุคคลและส่งผลให้เกิดความแตกต่างด้าน ความคิดเห็นของบุคคล เนื่องจากประสบการณ์ การเลี้ยงดูอบรมซึ่งสังคมได้วางแนวทางไว้ต่างกัน ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย โดยมีการศึกษาที่สอบถามเกี่ยวกับความรุนแรงปรากฏว่าผู้หญิงและ ผู้ชายระบุความหมายและรูปแบบของความรุนแรงที่แตกต่างกัน (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุลและคณะ 2547 : 44) อย่างไรก็ตามการศึกษาเรื่องค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยต่อปัญหาความรุนแรง ต่อผู้หญิงพบว่า เพศไม่ได้เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นต่อความรุนแรง ในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (วันทนี วาสิกะสินและสุนีย์ เหมาะประสิทธิ์ 2545 : 45) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องทัศนคติของแพทย์และพยาบาลที่ปฏิบัติงานในห้องฉุกเฉิน ของโรงพยาบาลรัฐในจังหวัดสงขลาต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง (ถัดดาวลัย สุขุม 2542 : 120) ซึ่ง พบว่าทั้งเพศหญิงและเพศชายมีทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงไม่ต่างกันและเป็น ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของสมลักษณ์ ตันพิสุทธิ (2538 : 101) พบว่าเพศของครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกันไม่มี ความสัมพันธ์กับทัศนคติด้านสังคมและด้านวิชาชีพและด้านกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการทารุณเด็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับผลการศึกษาของเกสรฯ ศรีพิชญาการ และ สุกัญญา ปรีศัญญาการ (2547 : 68) พบว่าเพศไม่มีอิทธิพลต่อคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติด้านการ ไม่ยอมรับเรื่องการใช้ความรุนแรงต่อภรรยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาของเรืองรวี เกตุผล (2546 : 70) พบว่าผู้เกี่ยวข้องต่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวระหว่างสามีภรรยา ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการแก้ปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวในระดับใกล้เคียงกันกล่าวคือ ร้อยละ 72.08 เปรียบเทียบกับร้อยละ 74.08

แม้ว่าผลงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าเพศไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นเรื่อง ความรุนแรงในครอบครัว แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเพศน่าจะเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ กับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว โดยเพศหญิงน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับ

ความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าชาย เนื่องจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นผู้หญิงมักเป็นผู้ถูกระทำจึงอาจทำให้ผู้หญิงมีความสนใจปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าผู้ชาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าเพศหญิงน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าเพศชาย

1.2 อายุ

เนื่องจากความคิดเห็นนั้นเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ จากการขัดเกลาทางสังคม รวมทั้งพื้นฐานความรู้ซึ่งเป็นการสะสมความรู้ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิต ดังนั้นอายุจึงน่าจะมีผลต่อความคิดเห็นบุคคลในเรื่องต่างๆ และอายุหรือวัยที่ต่างกันย่อมมีความสามารถในการเรียนรู้ทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆที่ น่าจะส่งผลต่อความคิดเห็นเช่นกัน ดังเช่น การศึกษาของ วันทนี วาสิกะสินและสุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2545 : 46 - 50) ที่ศึกษาค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงในประเด็นต่างๆ ในประเด็นเรื่องสามีมีสิทธิที่จะทำร้ายภรรยาได้ พบว่าอายุเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่ากลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มที่มีอายุมากกว่า ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของลัดดาวัลย์ สุขุม (2542 : 126) ซึ่งพบว่าแพทย์และพยาบาลที่อายุต่างกันมีทัศนคติต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าแพทย์และพยาบาลที่มีอายุ 21-25 ปี มีทัศนคติที่ดี คือไม่เห็นด้วยกับความรุนแรงต่อผู้หญิงมากกว่าแพทย์และพยาบาลที่มีอายุ 31-35 ปีและมากกว่าตามลำดับ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของพจนีย์ บัณฑิตวงศ์ (2544 : 87) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำรุนแรงต่อภรรยา ในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ที่พบว่ากลุ่มอายุของภรรยาที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยของการกระทำรุนแรงต่อภรรยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 40-49 ปี ถูกกระทำรุนแรงมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-29 ปี อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของสมลักษณ์ ดัชนีสุทธิ (2539 : 102) ที่พบว่าอายุที่ต่างกันไม่ได้ทำให้ครุมีเจตคติเกี่ยวกับปัญหาการทารุณเด็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น พบแนวโน้มว่าอายุน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเห็นเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัว โดยผู้ที่มีอายุน้อยกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงมากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า เนื่องจากปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นปัญหาที่สังคมไทยเริ่มให้ความสำคัญไม่นานนัก ผู้ที่มีอายุมากกว่าจึงอาจจะยังไม่ได้รับความรู้หรือตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และยังคงมีความคิด ทัศนคติ ความเชื่อที่ไม่ถูกต้องมากกว่าคนที่อายุน้อยกว่า ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า

1.3 การศึกษา

การศึกษานั้นเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้และสะสมความรู้ รวมถึงจะเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลพัฒนาความคิดและการใช้เหตุผล ดังนั้นถ้าบุคคลได้รับการศึกษาในระดับที่สูงกว่าก็จะมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งความรู้และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้ดีกว่า เช่น การศึกษาของ วันทนีย์ วาสิกะสินและสุณีย์ เหมะประสิทธิ์ (2545 : 60-62) พบว่าการศึกษาเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นต่อความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่ไม่เห็นด้วยสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และผลการศึกษาของเกสรฯ ศรีพิชญากการ และสุกัญญา ปริสัญญาการ (2547 : 68) ก็พบว่าการศึกษามีอิทธิพลต่อคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติด้านการไม่ยอมรับเรื่องการใช้ความรุนแรงต่อภรรยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าผู้ที่มีการศึกษาเกินกว่าระดับประถมศึกษาจะมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติด้านการไม่ยอมรับความรุนแรงต่อภรรยาสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกับผลการศึกษาของของสมลักษณ์ คัมพิสุทธ์ (2539 : 115) พบว่าครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามีทัศนคติที่ติดต่อปัญหาการกระทำทารุณเด็กมากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 กล่าวคือครูที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีทัศนคติที่ติดต่อปัญหาการกระทำทารุณเด็กมากกว่าครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าตามลำดับ นอกจากนี้ผลการศึกษาของพงษ์นิษฐ์ บัณฑิตวงศ์ (2544 : 90) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาและต่ำกว่ามีการกระทำรุนแรงต่อภรรยามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นขัดแย้งกับการศึกษาของลัดดาวัลย์ สุขุม (2542 : 121) ซึ่งพบว่าการศึกษาที่แตกต่างกันของแพทย์และพยาบาล ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในทัศนคติต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น พบแนวโน้มว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในครอบครัว ในการศึกษานี้ผู้วิจัยพิจารณาว่าระดับการศึกษาเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัว โดยประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า โดยตั้งสมมติฐานว่าผู้มีการศึกษาสูงว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำกว่า

1.4 สถานภาพสมรส

บุคคลที่มีสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันย่อมได้รับประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันเนื่องจากบทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ และอาจรวมถึงการมีกลุ่มทางสังคมที่ต่างไปตามสถานภาพสมรส ซึ่งส่งผลต่อการมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เช่น เรื่องบทบาทในครอบครัวที่แตกต่างกันไปด้วย เช่นในการศึกษาของวันทนี วาสิกะสินและสุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2545 : 501) พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคมไทยของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพโสดกับสมรสแล้วนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าผู้ที่มีสถานภาพโสดมีความเข้าใจในเรื่องปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมากกว่ากลุ่มผู้สมรสแล้วและอยู่ด้วยกัน (2545 : 538) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องทัศนคติของแพทย์และพยาบาลที่ปฏิบัติงานในห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลรัฐในจังหวัดสงขลาต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง (ลัดดาวัลย์ สุขุม, 2542 : 126) พบว่าแพทย์และพยาบาลที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีทัศนคติต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าแพทย์และพยาบาลที่ยังเป็นโสดมีทัศนคติต่อปัญหาดังกล่าวในทางบวกมากกว่าแพทย์และพยาบาลที่สมรสแล้ว ซึ่งผลการศึกษาที่กล่าวมานั้นขัดแย้งกับการศึกษาของสมลักษณ์ ดัณพิสุทธิ์ (2538 : 101) ที่พบว่าสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันของครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติในเรื่องปัญหาการกระทำทารุณต่อเด็กทั้งเจตคติทางสังคม ทางกฎหมาย และทางวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติของพยาบาลและนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการทารุณเด็ก (วราภรณ์ วงศ์กุลพิศาล 2534 : 51) ที่พบว่าพยาบาลที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความรู้และเจตคติต่อการทารุณเด็กไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่พบว่าสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเท่ากับที่พบว่าสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว แต่ในการศึกษารุ่นนี้ผู้วิจัยพิจารณาว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส โสดน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรสอื่น เนื่องจากผู้ที่เป็นสมรสแล้วอาจมีความคิดเห็นยอมรับความรุนแรงในครอบครัวได้มากกว่า เนื่องจากมีประสบการณ์การมีครอบครัวและการต้องรับผิดชอบและดำเนินชีวิตครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าผู้ที่เป็นโสดน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสอื่นๆ

1.5 อาชีพ

การที่บุคคลประกอบอาชีพนั้นทำให้เกิดการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม ซึ่งย่อมต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มของผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน โดยกลุ่มทางสังคมนั้นมักจะมีมิตินิยม ความเชื่อ ความคิดเห็นที่เป็นของกลุ่ม และการประกอบอาชีพยังเป็นการทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์ ความรู้ การติดต่อสื่อสารที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคคลที่แตกต่างกันไป

ในการศึกษาเรื่องความรุนแรงในครอบครัวในหญิงตั้งครรภ์ของคนยา ณะอุดม (2539 : 75 - 76) พบว่าอาชีพเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านการถูกทำร้ายร่างกายของหญิงตั้งครรภ์ โดยพบว่าหญิงตั้งครรภ์กลุ่มที่มีอาชีพไม่ใช่แรงงานมีความน่าจะเป็นในการถูกทำร้ายด้านร่างกายต่ำกว่าหญิงตั้งครรภ์กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพและกลุ่มที่มีอาชีพใช้แรงงานใช้แรงงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสตรีในครอบครัวและผลสืบเนื่องทางสุขภาพ กรณีศึกษาสตรีที่สมรสแล้วในเขตจังหวัดพะเยา (ดลนภา หงส์ทอง 2542 : 83) พบว่าสตรีที่มีสามีประกอบอาชีพต่างกัน มีความแตกต่างของการเกิดความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว โดยพบว่าสตรีที่มีสามีประกอบอาชีพไม่ได้รับราชการมีอัตราการเกิดความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว ร้อยละ 65.6 ส่วนสตรีที่มีสามีประกอบอาชีพรับราชการมีอัตราการเกิดความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว ร้อยละ 20.9 อย่างไรก็ตามเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการศึกษาของเกสรา ศรีพิชญากุล และสุกัญญา ปรีชญากุล (2547 : 172) เรื่องมุมมองของสตรีและบุรุษเรื่องความรุนแรงต่อภรรยาและบริการทางสุขภาพ พบว่าผู้ประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจและนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อความรุนแรงต่อภรรยาสูงกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง พบว่าอาชีพที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในด้านความคิดเห็น และพฤติกรรมเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่มีต่อผู้หญิง การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวแปรผันตามอาชีพผู้ใช้วิชาชีพ โดยตั้งสมมติฐานว่าผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ

1.6 รายได้

รายได้เป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกสถานภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลได้ การที่บุคคลมีสถานทางเศรษฐกิจต่างกันอย่างก็อาจทำให้เกิดประสบการณ์และความรู้ที่ต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรุนแรงในครอบครัวที่มีต่อ

ผู้หญิง พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจมักมีความเกี่ยวข้องกับการเกิดความรุนแรงในครอบครัว อาทิเช่น ผลการศึกษาของเกสรา ศรีพิชญากุล และสุกัญญา ปรีสัตยญาการ (2547 : 172) พบว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่ามีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติต่อปัญหาความรุนแรงต่อภรรยาสูงกว่าผู้ที่มีฐานะต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และการศึกษาของปีนอนงค์ เครือซ่า (2547 : 120) เรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการถูกคู่ชีวิตทำร้ายของผู้หญิงในบ้านพักฉุกเฉินสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี พบว่ารายได้เฉลี่ยของผู้หญิงที่ถูกทำร้ายและรายได้เฉลี่ยของสามีหรือคู่ชีวิตที่เป็นผู้ทำร้ายมีความสัมพันธ์กับการถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจของภรรยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการศึกษาความรุนแรงในครอบครัวในหญิงตั้งครรภ์ ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลแม่และเด็ก ขอนคยา ธนะอุดม (2541 : 110) พบว่ากลุ่มสามีของหญิงตั้งครรภ์ที่มีรายได้ต่ำกว่ามีการทำร้ายร่างกายและจิตใจภรรยาที่ตั้งครรภ์สูงกว่ากลุ่มสามีที่มีรายได้สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่การศึกษาของภาสุรี เอี่ยมทิม (2548 : 77,79) พบว่าคู่สมรสที่มีรายได้ครอบครัวสูงกว่า มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรสด้านการทำร้ายจิตใจ ในสัดส่วนที่สูงกว่า คู่สมรสที่มีรายได้ครอบครัวต่ำกว่า แต่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของคลนภา หงส์ทอง (2542 : 120) พบว่าสตรีที่สามีมีรายได้แตกต่างกัน มีความแตกต่างของการเกิดความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี กล่าวคือสตรีที่สามีมีรายได้ปานกลางมีอัตราเกิด ความรุนแรงสูงสุด รองลงมาคือสตรีที่สามีมีรายได้ต่ำและรายได้สูง ตามลำดับคิดเป็นร้อยละ 32.5, 29.5 และ 27.7 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาที่กล่าวมา พบว่ารายได้นั้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่ารายได้ที่น่าจะส่งผลให้เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นเรื่อง ความรุนแรงในครอบครัวเช่นกัน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิง ไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า

2. ปัจจัยด้านทัศนคติ และความรู้ความเข้าใจ

จากการศึกษาแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ผ่านมาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงและการเกิดความคิดเห็นของบุคคล แสดงให้เห็นว่าทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชายโดยมีแนวโน้มให้ชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้สังคมเอื้ออำนวยให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าทัศนคติต่อบทบาทเพศในครอบครัว ทัศนคติต่อความเสมอภาคทางเพศในสังคม เป็นตัวแปรที่น่าจะมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

ทัศนคติ และความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันอย่างมาก ทัศนคติของบุคคลแตกต่างกันไปตามการอบรมสั่งสอน ประสบการณ์ตลอดจนการเรียนรู้ของแต่ละคน และทั้งสองคำนี้มักมีความหมายใกล้เคียงกัน เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก และมีอิทธิพลต่อบุคคลมากเพราะคนเรามักกระทำให้ไปตามทัศนคติและความคิดเห็นของตนเป็นส่วนใหญ่ (สุชา จันทรธรม 2524 : 74)

2.1 ทัศนคติต่อบทบาทเพศในครอบครัว

ความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงมีสถานภาพด้อยกว่าผู้ชายนั้นเป็นพื้นฐานของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นทัศนคติต่อบทบาทเพศที่แตกต่างกันของบุคลลน่าจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของบุคลล ทั้งนี้บทบาทเพศเป็นสิ่งที่เป็ผลเนื่องมาจากการจัดเกลาทางสังคม ส่งผลต่อทัศนคติ ความคิดเห็นของสังคมโดยรวมซึ่งสมาชิกต้องปฏิบัติตาม โดยเฉพาะบทบาทเพศในครอบครัวที่กำหนดหน้าที่การประพฤติปฏิบัติระหว่างสามีภรรยา ระหว่างพ่อแม่กับลูกว่าควรเป็นแบบใด เช่น ความคิดที่ว่าผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง ภรรยาที่ดีต้องเรียบร้อยอ่อนหวาน อดทน เป็นผู้ดูแลความเป็นอยู่ของทุกคนในครอบครัว ในขณะที่ผู้ชายต้องเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว หรือการเลี้ยงดูลูกสาวกับลูกชายที่แตกต่างกันของสังคมไทย ที่เน้นการกวัดจันต่อลูกสาวแต่ปล่อยปละละเลยลูกชายในแง่พฤติกรรมทางเพศ เช่น ผู้ชายไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายทางเพศของผู้หญิง ทำให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม และทำให้เกิดปัญหาครอบครัวและสังคมหลายประการ (วันทนี วาสิกะสิน และสุนีย์ เหมะประสิทธิ์ 2541 : 8) ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าทัศนคติต่อบทบาทเพศในครอบครัวเป็นตัวแปรที่น่าจะมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

จากการทบทวนผลการวิจัย พบว่ามีผลการศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดกับผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทเพศที่แตกต่างกัน เช่น การศึกษาของคณยา ธนะอุดม (2539 : 114) พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีการรับรู้บทบาททางเพศหญิงและชายต่ำ มีความน่าจะเป็นในการถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจสูงกว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีการรับรู้บทบาททางเพศหญิงและชายสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับผลการศึกษาของพจนีย์ บัณจิตวงศ์ (2544 : 93) ที่พบว่าบทบาทหน้าที่ตามความคาดหวังของกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = 0.442$) กับการกระทำรุนแรงต่อภรรยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือผู้ที่มีความคาดหวังบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสสูงจะมีการกระทำรุนแรงต่อภรรยาสูงตามไปด้วย และผลการศึกษาของ Straus และคณะ (1980 cite in Kersti Yllo, 1982 : 297) พบว่ากลุ่มสมรสที่มีแนวคิดยอมรับความเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัวมีโอกาสเกิดการกระทำรุนแรงต่อกันน้อยกว่า กลุ่มสมรสที่มีแนวคิดชายเป็นใหญ่ในการตัดสินใจในครอบครัวถึงร้อยละ 30 แต่การศึกษาของลัดดาวัลย์ สุขุม (2542 : 121) พบว่าค่านิยมเกี่ยวกับบทบาทเพศที่แตกต่างกันของแพทย์และพยาบาลไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลการวิจัยที่อ้างถึงข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อบทบาทเพศในครอบครัวน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงลบต่อบทบาทเพศในครอบครัว โดยผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อบทบาทเพศในครอบครัว คือเห็นด้วยกับบทบาทเพศที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายในครอบครัว ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดบทบาทให้ชายเป็นใหญ่กว่า และมีอำนาจในครอบครัวมากกว่าผู้หญิง

2.2 ทัศนคติต่อความเสมอภาคทางเพศในสังคม

ความเสมอภาคทางเพศ (gender equity) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการศึกษาเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทเพศและสถานภาพสตรี เนื่องจากในเกือบทุกสังคมทั่วโลกเป็นสังคมที่มีความ ไม่เสมอภาคทางเพศที่มาจากความเชื่อค่านิยมชายเป็นใหญ่ และค่านิยมเชิงซ้อน (double standard) ที่ผู้ชายมีโอกาสในการเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรได้มากกว่า ก่อให้เกิดการแบ่งแยกหน้าที่ พื้นที่ ระหว่างชายหญิงในสังคม ทั้งในครอบครัว ในระบบเศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง เช่น การมี โอกาสในการทำงานและได้รับค่าแรงมากกว่า การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองและ กฎหมายมากกว่า เป็นต้น

ปัจจุบันในทุกสังคมมีความพยายามที่จะเสริมสร้างให้เกิดความเสมอภาคระหว่าง ชายหญิง เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญของผู้หญิงที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและ เศรษฐกิจไม่น้อยกว่าชาย แต่สำหรับความเสมอภาคทางเพศ พบว่าโดยทั่วไปสตรีมีเสรีภาพทางเพศ น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับชาย ทำให้สตรีไม่สามารถกำหนดเป้าหมายของตนเองได้และต้องขึ้นอยู่กับ ผู้ชาย ส่งผลกระทบต่อสถานภาพสตรีหลายด้าน เช่น ภาวะสุขภาพโดยรวม ภาวะการฉ้อโกงทุจริต ทำร้ายและข่มขืน และสิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์ของสตรี ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมพฤติกรรม การแสดงอำนาจและการควบคุมของชายที่มีต่อสตรีที่เป็นคู่ของตน (ภัสสร ลิมานนท์ 2544 : 29)

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงพิจารณาเห็นว่าทัศนคติต่อความเสมอภาค ทางเพศในสังคมเป็นตัวแปรที่น่าจะมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว การศึกษา ครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อความเสมอภาคทางเพศในสังคมน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงลบต่อความเสมอภาคทางเพศในสังคม

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิง

ความรู้ความเข้าใจของบุคคลนั้นแสดงถึงการรับรู้การตีความหมายเรื่องต่างๆ ซึ่งเกิด จากการได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ เช่น จากบุคคล สื่อมวลชน เป็นต้น และการที่บุคคลมีความ เข้าใจกับเรื่องใด ก็ย่อมส่งผลต่อความคิดเห็นกับเรื่องที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปได้ในทิศทางเดียวกันเช่นกัน การศึกษาของสมลักษณ์ คณพิสุทธ์ (2538 : 102) พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการกระทำ

ทารกเด็กมีความสัมพันธ์กับเจตคติของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการกระทำทารุณเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของลักคาวัลย์ สุขุม (2542 : 118) ที่พบว่าแพทย์และพยาบาลที่มีความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงมากมีทัศนคติต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงในทางบวกมากกว่าแพทย์และพยาบาลที่มีความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงปานกลางและน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ผลการศึกษาของเกสราศรีพิชญากการ และ สุกัญญา ปริสัณญกุล (2547 : 31,171) ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าเคยกระทำ ความรุนแรงทางด้านจิตใจแก่คู่สมรส มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องความรุนแรงต่อภรรยา สูงกว่ากลุ่มที่ตอบว่าไม่เคยกระทำ ความรุนแรงทางด้านจิตใจแก่คู่สมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงพิจารณานำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรง ที่กระทำต่อผู้หญิงมาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยตั้งสมมติฐานว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงมากกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงน้อยกว่า

3. ปัจจัยด้านประสบการณ์และการได้รับข่าวสาร

3.1 ประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

ประสบการณ์ที่ได้รับของแต่ละบุคคลย่อมส่งผลต่อความคิดเห็นในเรื่องนั้นๆ และในเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ก็พบว่ามีการศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของบุคคลนั้นมีอิทธิพลกับการเกิดความรุนแรงในครอบครัว

การศึกษาของกฤตยา แสวงเจริญและคณะ (2545 : 61,63) พบว่าผู้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกันจะมีระดับการรับรู้ความรุนแรงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ความรุนแรงจะให้คะแนนพฤติกรรมความรุนแรงสูงกว่าผู้ที่เคยมีประสบการณ์ และในการศึกษาเดียวกันนี้พบว่าสามีที่มีประวัติครอบครัวที่บิดามารดาแยกทางกัน บิดามารดาทะเลาะกันรุนแรง หรือขณะเป็นเด็กเคยถูกทำร้ายจากคนในครอบครัว จะมีพฤติกรรมแสดงความรุนแรงต่อภรรยาสูงกว่าสามีที่ไม่มีประวัติเหล่านี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และการศึกษาของเกสราศรีพิชญากการ และ สุกัญญา ปริสัณญกุล (2547 : 68) พบว่าประสบการณ์ถูกกระทำรุนแรงทางจิตใจของกลุ่มตัวอย่างมีอิทธิพลทำให้เกิดความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติไม่ยอมรับการใช้ความรุนแรงต่อภรรยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าผู้ที่เคยถูกกระทำ ความรุนแรงทางจิตใจ จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติไม่ยอมรับการใช้ความรุนแรงต่อภรรยาสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยถูกกระทำ ความรุนแรงทางจิตใจ เช่นเดียวกับการศึกษาของเหมวรรณ เหมะนัค (2533 : 81) ที่พบว่าประสบการณ์ทางอ้อมในการเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวมี

ความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยพบว่าสามีที่เคยมีประสบการณ์เห็นความรุนแรงมากกว่ามีการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรสในระดับสูงมากกว่าสามีที่เห็นเหตุการณ์ความรุนแรงน้อยกว่า (ร้อยละ 38.6 เปรียบเทียบกับ 12.5) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปัญชลิ โชติคุด (2541 : 69-70) ที่พบว่าประสบการณ์ทางอ้อมด้านความรุนแรงมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผู้ที่มีประสบการณ์อ้อมมากใช้ความรุนแรงในระดับมากในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์อ้อมน้อย กล่าวคือร้อยละ 27.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ 12.0 อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นขัดแย้งกับการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ สุขุม (2542 : 121) ที่พบว่าประสบการณ์ชีวิตที่ได้รับการกระทำรุนแรงของแพทย์และพยาบาลไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษาข้างต้นส่วนใหญ่พบว่าประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อมมีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวที่กระทำต่อภรรยา ดังนั้นในการศึกษาค้างนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวน้อยกว่า

3.2 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

ในสังคมปัจจุบันข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดและการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ การตีความตามข้อมูลที่ได้รับซึ่งจะมีอิทธิพลต่อบุคคลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ค่านิยม ทัศนคติของบุคคลนั้น ในเรื่องความรุนแรงในครอบครัวซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องการการตระหนักรู้ของสังคมโดยรวมนั้น ข้อมูลข่าวสารโดยสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เห็นได้จากแนวทางการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี โดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ม.ป.ป. : 8-9) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวซึ่งเกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชน ในการสนับสนุนให้เสนอเรื่องที่สร้างสรรค์และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในครอบครัว และกำกับดูแลสื่อทุกชนิดไม่ให้เสนอสื่อที่มีลักษณะส่งเสริมความรุนแรง รณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อสร้างค่านิยมและเจตคติที่ถูกต้องแก่ประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและขจัดความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น

ดังนั้นในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่ โดยตั้งสมมติฐานว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมากกว่า

น่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวน้อยกว่า

1.6 สมมติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัว ที่ใช้เป็นตัวแปรตามและใช้เป็นแนวทางในการพิสูจน์สมมติฐานในการศึกษารั้งนี้ หมายถึงความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัว รายละเอียดเกี่ยวกับค่านิยม และการสร้างดัชนีตัวแปรนี้อยู่ในบทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย

สมมติฐานหลัก

ปัจจัยด้านประชากรเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านทัศนคติและความรู้ความเข้าใจ และปัจจัยด้านประสบการณ์และการได้รับข่าวสาร น่าจะมีอิทธิพลส่งผลให้เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัว

สมมติฐานรอง

1. เพศหญิงน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าเพศชาย
2. ผู้มีอายุน้อยกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้มีอายุมากกว่า
3. ผู้มีการศึกษาสูงกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้มีการศึกษาดำกว่า
4. ผู้ที่เป็นโสดน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสอื่นๆ
5. ผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ
6. ผู้ที่มีรายได้สูงกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำกว่า
7. ผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อบทบาทเพศในครอบครัวน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงลบต่อบทบาทเพศในครอบครัว
8. ผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อความเสมอภาคทางเพศในสังคมน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงลบต่อความเสมอภาคทางเพศในสังคม

9. ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงมากกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงน้อยกว่า
10. ผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวน้อยกว่า
11. ผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าน่าจะมีความคิดเห็นเชิงไม่ยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวน้อยกว่า

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดว่าจะการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบความคิดเห็น และปัจจัยต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลให้เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัว ซึ่งเป็นข้อมูลที่อาจสะท้อนให้เห็นถึงระดับของการรับรู้ และความตระหนักของกลุ่มประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของสังคมปัจจุบัน และผลการศึกษาอาจนำไปใช้เป็นข้อมูล ทางวิชาการเพื่อประโยชน์ในการศึกษา พัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาคือไป